

Konspekt lekcji: „HARCERZE W SŁUŻBIE OJCZYZNY – SZARE SZEREGI I MŁODZIEŻOWY RUCH OPORU PODCZAS II WOJNY ŚWIATOWEJ”

Cele poznawcze:

1. Uczniowie zdefiniują rolę Szarych Szeregów w polskim ruchu oporu podczas II wojny światowej.
2. Uczniowie poznają najważniejsze akcje i działania podejmowane przez harcerzy.
3. Uczniowie opiszą indywidualne historie bohaterów, takich jak Tadeusz Zawadzki „Zośka” i Jan Bytnar „Rudy”, analizując ich wkład w walkę o niepodległość.
4. Uczniowie wyjaśnią, jakie wartości przyświecały młodzieży należącej do Szarych Szeregów i jak wpływały one na ich decyzje i działania.

Cele kształtujące:

1. Uczniowie rozwiną umiejętność analizy tekstów dostępnych dzięki QR kodom.
2. Uczniowie nauczą się dostrzegać znaczenie indywidualnych decyzji i działań w kontekście większych wydarzeń historycznych.
3. Uczniowie będą doskonalić zdolność pracy zespołowej.
4. Uczniowie rozwiną umiejętność krytycznego myślenia poprzez refleksję nad moralnymi dylematami, przed którymi stali młodzi członkowie Szarych Szeregów.
5. Uczniowie kształtują umiejętność wyciągania wniosków i przedstawiania argumentów dotyczących roli młodzieży w walce o wolność.

Cele wychowawcze:

1. Uczniowie kształtują postawę patriotyczną, poznając przykłady odwagi i poświęcenia młodzieży w czasie II wojny światowej.
2. Uczniowie uczą się doceniać wartość solidarności, odpowiedzialności i pracy zespołowej w trudnych warunkach.
3. Uczniowie rozwijają szacunek dla dziedzictwa narodowego oraz dla osób, które poświęciły swoje życie w służbie ojczyźnie.
4. Uczniowie uczą się dostrzegać wartość altruizmu i poświęcenia dla dobra wspólnego, czerpiąc inspirację z losów bohaterów Szarych Szeregów.
5. Uczniowie rozwijają zdolność refleksji nad znaczeniem odwagi, moralności i wyborów życiowych w trudnych okolicznościach.

Zadanie publiczne “Ku pamięci bohaterów - planszowa gra edukacyjna na temat bohaterów Powstania Warszawskiego, żołnierzy walczących w II Wojnie Światowej i Polskiego Państwa Podziemnego oraz powojennego podziemia niepodległościowego”

jest współfinansowane ze środków otrzymanych od Ministerstwa Obrony Narodowej

Formy i metody pracy: praca w grupie, praca z grą „Bohaterowie Niezlomni”, pogadanka, praca pod kierunkiem nauczyciela, analiza tekstu, pytania do uczniów, pytania do bohaterów.

Środki dydaktyczne: film edukacyjny, karty pracy, tekst z pytaniami, edukacyjna gra planszowa.

Czas trwania lekcji: 90 minut (z uwagi na wielość proponowanych zadań można wybrać te, które nauczyciel uzna za najbardziej odpowiednie)

1. Czynności porządkowe (przywitanie, sprawdzenie obecności).

2. Wprowadzenie w temat lekcji.

- Nauczyciel wprowadza uczniów w temat lekcji. Może skorzystać z poniższego tekstu.

Szare Szeregi były konspiracyjną organizacją harcerską, która działała w okupowanej Polsce podczas II wojny światowej. Powstały w 1939 roku, w 1940 roku jako młodzieżowy oddział Związku Walki Zbrojnej, późniejszej Armii Krajowej. Głównym celem Szarych Szeregów była walka o wolność i niepodległość Polski, a ich motto – „Dziś, Jutro, Pojutrze” – odzwierciedlało trzy etapy działalności: bieżącą walkę z okupantem, przygotowania do powstania oraz odbudowę wolnej Polski po zakończeniu wojny. Szare Szeregi odgrywały istotną rolę w ruchu oporu, angażując się w różnorodne działania konspiracyjne. Harcerze uczestniczyli w Małym Sabotażu, którego celem było osłabianie morale okupanta, m.in. poprzez rozklejanie antyniemieckich plakatów, usuwanie hitlerowskich symboli i malowanie patriotycznych haseł na murach. Pełnili również funkcje kurierskie, łącznikowe oraz wywiadowcze. Organizacja była podzielona na grupy wiekowe, z których każda miała różne zadania. Najmłodsi, Zawiszacy, zajmowali się pomocą i łącznością. Starsi członkowie z Bojowych Szkół prowadzili działania sabotażowe i dywersyjne, natomiast Grupy Szturmowe brały udział w bezpośrednich walkach, w tym w Powstaniu Warszawskim. Działalność Szarych Szeregów miała ogromne znaczenie dla polskiego społeczeństwa. Była nie tylko formą oporu wobec okupanta, ale także szkołą patriotyzmu, odwagi i odpowiedzialności dla młodzieży. Członkowie organizacji, tacy jak Tadeusz Zawadzki „Zośka”, Jan Bytnar „Rudy” czy Aleksy Dawidowski „Alek”, stali się symbolami niezłomności i walki o wolność. Historia Szarych Szeregów przypomina o sile młodego pokolenia, które w najtrudniejszych warunkach potrafiło zjednoczyć się w walce o niepodległość. Ich działalność była świadectwem odwagi i głębokiej wiary w lepszą przyszłość, co czyni ich bohaterami narodowymi. Dziś ich losy inspirują kolejne pokolenia i przypominają o znaczeniu wartości takich jak wolność, solidarność i poświęcenie dla ojczyzny.

- Wprowadzając w temat harcerstwa podczas wojny można wykorzystać film na temat historii polskiego harcerstwa „Historia Harcerstwa odc.III 1939 -1950”

<https://www.youtube.com/watch?v=CrJz4QQaWQk>

Zadanie publiczne “Ku pamięci bohaterów - planszowa gra edukacyjna na temat bohaterów Powstania Warszawskiego, żołnierzy walczących w II Wojnie Światowej i Polskiego Państwa Podziemnego oraz powojennego podziemia niepodległościowego”

jest współfinansowane ze środków otrzymanych od Ministerstwa Obrony Narodowej

3. Szare Szeregi – praca z tekstem.

- Uczniom należy rozdać kartki z opisem działalności Szarych Szeregów. Uczniowie dokonują analizy tekstu oraz odpowiadają na pytania do tekstu (Załącznik nr 1).
- Po wykonaniu zadania omawia się strukturę Szarych Szeregów oraz zasady jego funkcjonowania.

4. Bohaterowie Szarych Szeregów.

- Uczniów dzieli się na grupy. Losowo rozdaje się każdej grupie następujące karty postaci bohaterów z gry „Bohaterowie Niezlomni”: Aleksander Kamiński, Tadeusz Zawadzki „Zośka”, Jan Bytnar „Rudy”.
- Każda z grup ma za zadanie zeskanować kod QR znajdujący się na karcie oraz przygotować krótką prezentację osoby.
- Uczniowie układają na kartach pytania do opisanych bohaterów Szarych Szeregów. Jedno pytanie powinno znajdować się na jednej karcie. Wybrani uczniowie próbują pogrupować pytania w zbliżone do siebie kategorie. Następnie nauczyciel wspólnie z klasą odpowiadają na zadane pytania.

5. Podsumowanie.

- Nauczyciel podsumowuje lekcję. Może wykorzystać tekst poniżej:

Dzisiejsze rozważania na temat Szarych Szeregów pozwoliły nam lepiej zrozumieć, jak wielką rolę odegrali młodzi ludzie w walce o wolność Polski podczas II wojny światowej. Dowiedzieliśmy się, że była to konspiracyjna organizacja harcerska, która działała w strukturach Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej. Szare Szeregi, podzielone na różne grupy wiekowe, prowadziły działania sabotażowe, wywiadowcze i bojowe, niosąc pomoc i odwagę w najtrudniejszych momentach okupacji. Poznaliśmy losy takich bohaterów jak Tadeusz Zawadzki „Zośka” i Jan Bytnar „Rudy”, którzy stali się symbolami patriotyzmu i poświęcenia. Ich działania, takie jak Mały Sabotaż czy udział w Powstaniu Warszawskim, uświadomiły nam, jak wielkie znaczenie miała odwaga, solidarność i odpowiedzialność za losy ojczyzny. Szare Szeregi nie tylko walczyły z okupantem, ale także kształtowały w młodzieży poczucie tożsamości narodowej i miłości do ojczyzny. Ich postawa uczy nas, że nawet w najtrudniejszych czasach warto trwać przy swoich wartościach i walczyć o dobro wspólne. Dzisiejsza lekcja jest ważnym przypomnieniem o sile młodości, patriotyzmu i determinacji w obliczu przeciwności losu.

- Podsumowanie lekcji z wykorzystaniem aplikacji kahoot

<https://create.kahoot.it/details/3ef07e10-166b-4f0c-b2f9-e40d056a8591>

Zadanie publiczne “Ku pamięci bohaterów - planszowa gra edukacyjna na temat bohaterów Powstania Warszawskiego, żołnierzy walczących w II Wojnie Światowej i Polskiego Państwa Podziemnego oraz powojennego podziemia niepodległościowego”
jest współfinansowane ze środków otrzymanych od Ministerstwa Obrony Narodowej

Gry edukacyjne:

- O rety krety (zaznacz właściwe postacie): <https://wordwall.net/pl/resource/84558763>
- Labirynt (dojdź do wskazanych postaci): <https://wordwall.net/pl/resource/84585410>
- Pociągi (połącz wydarzenia z datami): <https://wordwall.net/pl/resource/84585580>
- Znajdź słowa związane z Szarymi Szeregami: <https://wordwall.net/pl/resource/84585713>
- Ustal kolejność wydarzeń: <https://wordwall.net/pl/resource/84586017>

Zadanie publiczne “Ku pamięci bohaterów - planszowa gra edukacyjna na temat bohaterów Powstania Warszawskiego, żołnierzy walczących w II Wojnie Światowej i Polskiego Państwa Podziemnego oraz powojennego podziemia niepodległościowego”
jest współfinansowane ze środków otrzymanych od Ministerstwa Obrony Narodowej

Załącznik nr 1

Szare Szeregi, tajna organizacja harcerska działająca w okupowanej Polsce podczas II wojny światowej, miały jasno określoną strukturę, która pozwalała na efektywną działalność konspiracyjną, sabotażową i bojową. Organizacja ta była podzielona na trzy grupy wiekowe, dostosowane do możliwości i dojrzałości członków. Taki podział umożliwiał młodzieży stopniowe przygotowanie do coraz trudniejszych zadań, przy jednoczesnym zachowaniu zasad bezpieczeństwa.

Najmłodszą grupę stanowiły dzieci w wieku 12–14 lat, czyli tzw. Zawisza. Ich zadania miały charakter pomocniczy i nie wymagały udziału w działaniach bojowych. Zawiszacy zajmowali się głównie roznoszeniem meldunków, kolportażem prasy podziemnej oraz pomocą rodzinom osób represjonowanych. Była to dla nich forma patriotycznego wychowania i przygotowania do przyszłej działalności w kolejnych grupach.

Średnią grupę stanowili członkowie Bojowych Szkół (BS) w wieku 15–17 lat. Byli to młodzi ludzie, którzy angażowali się w akcje małego sabotażu, takie jak niszczenie symboli niemieckich, malowanie patriotycznych haseł na murach czy rozpowszechnianie ulotek. Równocześnie przechodzili szkolenia wojskowe, które miały ich przygotować do działań bojowych. Ich aktywność wymagała dużej odwagi i odpowiedzialności, ponieważ narażali się na represje ze strony okupanta.

Najstarsza i najbardziej zaawansowana grupa to Grupy Szturmowe (GS), do których należeli członkowie w wieku 18 lat i starsi. Ich zadania obejmowały działalność bojową, taką jak dywersja, sabotaż na liniach kolejowych i w niemieckich zakładach przemysłowych, a także likwidacja konfidentów i kolaborantów. Grupy Szturmowe odegrały kluczową rolę w Powstaniu Warszawskim, uczestnicząc w walkach zbrojnych, budowie barykad, transportowaniu meldunków i opiece nad rannymi.

Struktura Szarych Szeregów była także dostosowana terytorialnie. Organizacja działała w hufcach, które obejmowały poszczególne dzielnice miast lub mniejsze miejscowości, a te z kolei były podzielone na drużyny. Hufce były zorganizowane w chorągwie. Na szczycie hierarchii znajdowała się Komenda Główna Szarych Szeregów, koordynująca działania na terenie całego kraju. Na jej czele stali wybitni przywódcy, tacy jak Florian Marciniak, pierwszy naczelnik organizacji, czy Stanisław Broniewski („Orsza”), dowódca słynnej Akcji pod Arsenalem.

Działalność Szarych Szeregów była ściśle tajna. Członkowie organizacji przestrzegali zasad konspiracji, zachowując maksymalną ostrożność i nie zdradzając swojej przynależności. Najważniejszymi wartościami, którymi kierowali się członkowie Szarych Szeregów, były patriotyzm, solidarność i braterstwo.

Podczas Powstania Warszawskiego członkowie Szarych Szeregów odegrali niezwykle istotną rolę. Budowali barykady, przenosili meldunki, pomagali ludności cywilnej jako sanitariusze i łąźnicy, a także walczyli w najbardziej niebezpiecznych rejonach miasta. Ich działalność była dowodem niezwykłego poświęcenia i odwagi, a także przykładem, jak młodzież może przyczynić się do walki o wolność swojego kraju. Poczta Harcerska w Powstaniu Warszawskim zapewniała łączność między oddziałami i ludnością. Harcerze, często nastolatki, dostarczali listy i meldunki, narażając życie. Była symbolem odwagi, nadziei i patriotyzmu.

Szare Szeregi pozostają jednym z najważniejszych symboli polskiego oporu podczas II wojny światowej. Dzięki przemyślanej strukturze organizacyjnej i jasno określonym zadaniom, ich działalność była skuteczna, a jednocześnie umożliwiała rozwój młodych ludzi w duchu patriotyzmu i odpowiedzialności za losy ojczyzny.

Zadanie publiczne “Ku pamięci bohaterów - planszowa gra edukacyjna na temat bohaterów Powstania Warszawskiego, żołnierzy walczących w II Wojnie Światowej i Polskiego Państwa Podziemnego oraz powojennego podziemia niepodległościowego”

jest współfinansowane ze środków otrzymanych od Ministerstwa Obrony Narodowej

1. Jaką rolę pełniły Szare Szeregi podczas II wojny światowej?
2. Na jakie grupy wiekowe podzielona była organizacja Szarych Szeregów i jakie zadania realizowała każda z nich?
3. Czym zajmowali się Zawiszacy i jaki był cel ich działalności?
4. Jakie formy sabotażu były wykonywane przez członków Bojowych Szkół?
5. Jakie zadania realizowały Grupy Szturmowe i dlaczego były najbardziej zaawansowaną grupą w strukturze Szarych Szeregów?
6. W jaki sposób zorganizowana była struktura terytorialna Szarych Szeregów?
7. Kim byli Florian Marciniak i Stanisław Broniewski („Orsza”) w kontekście Szarych Szeregów?
8. Jakie wartości przyświecały członkom Szarych Szeregów w ich działalności?
9. Jakie znaczenie miała Poczta Harcerska w czasie Powstania Warszawskiego?
10. Dlaczego Szare Szeregi uważane są za jeden z najważniejszych symboli polskiego oporu podczas II wojny światowej?

Zadanie publiczne “Ku pamięci bohaterów - planszowa gra edukacyjna na temat bohaterów Powstania Warszawskiego, żołnierzy walczących w II Wojnie Światowej i Polskiego Państwa Podziemnego oraz powojennego podziemia niepodległościowego”
jest współfinansowane ze środków otrzymanych od Ministerstwa Obrony Narodowej